

УДК 657.1

Облік і оподаткування

Гуменна-Дерій Марія Василівна

доктор економічних наук,

доцент кафедри обліку і оподаткування

Західноукраїнський національний університет

Gumenna-Derii Mariia

Doctor of Economic Sciences,

Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation

West Ukrainian National University

ORCID: 0009-0006-7532-2743

Назарова Ірина Ярославівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку і оподаткування

Західноукраїнський національний університет

Nazarova Iryna

Candidate of Economic Sciences,

Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation

West Ukrainian National University

ORCID: 0000-0001-8942-3998

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В КРАЇНАХ ПІВНІЧНОЇ
АМЕРИКИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ
ORGANIZATION OF ACCOUNTING AND REPORTING IN NORTH
AMERICAN COUNTRIES AND THEIR SIGNIFICANCE FOR THE
POTENTIAL OF UKRAINIAN ENTERPRISES**

Анотація. В статті проаналізовано основні аспекти організації обліку в частині завдань, принципів, етапів, форм, організації звітності та ведення постійного контролю за фінансово-господарськими операціями. Зазначено, що до основних етапів організації обліку варто віднести: розробку облікової політики; організацію бухгалтерської служби; вибір програмного забезпечення, раціональну організацію документообігу, поточний контроль і аналіз за правильністю здійснення облікових записів.

Виявлено, що організація бухгалтерського обліку і звітності, в значній мірі, залежить від уряду, професійних організацій з бухгалтерського обліку та аудиту, науковців, бухгалтерів та всіх інших учасників облікового процесу. Узагальнено, що сертифіковані бухгалтери (CPA) в різних країнах впливають на розвиток бухгалтерського обліку і звітності конкурентоспроможних підприємств. Звідки виокремлено основні вимоги до отримання сертифікату CPA, зокрема ключові з них: наявність вищої освіти; знання законів конкретної країни, штату чи провінції; досвід роботи бухгалтера близько двох років. Проте ці вимоги можуть бути різними в кожній із країн Північної Америки.

Проведено дослідження організації обліку та фінансової звітності країн Північної Америки із використанням: Канадійських стандартів бухгалтерського обліку для приватних підприємств (КСБО) (*Canadian Accounting Standards for Private Enterprises*); Загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку США (*US Generally Accepted Accounting Principles (GAAP)*); Мексиканських фінансово-інформаційних стандартів (*Mexican Financial Information Standards*); Мексиканських стандартів фінансової звітності (*Mexican Financial Reporting Standards*). А також досліджено подібні та відмінні риси таких стандартів з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО) (*International Accounting*

Standards (IAS)) та Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) (International Financial Reporting Standards (IFRS)).

Досліджено програмні продукти з бухгалтерського обліку та фінансової звітності Канади, США, Мексики, що призначені для великих, малих та середніх підприємств. Виявлено, що програмне забезпечення QuickBooks використовується всіма країнами Північної Америки, а для США ця програма має спеціальні розробки.

Запропоновано українським підприємствам: 1) надати більшої ваги професійним бухгалтерським організаціям, які повинні відігравати провідну роль при прийнятті нормативно-правової бази, що стосується питань обліку, оподаткування, звітності та контролю; 2) застосовувати якісніші програмні продукти відомих міжнародних компаній, для прикладу: QuickBooks, Sage, SAP з метою створення нових механізмів для формування фінансової звітності; 3) поліпшити систему кібербезпеки електронних документів з фінансового та управлінського обліку й звітності, що дасть змогу знизити ризики банкрутства та непередбачуваних ситуацій.

Ключові слова: *організація обліку, бухгалтерський облік, звітність, фінансова звітність, МСБО, МСФЗ, потенціал підприємства, США, Канада, Мексика.*

Summary. *The article analyzes the main aspects of organizing accounting in terms of tasks, principles, stages, forms, organization of reporting, and maintaining constant control over financial and economic operations. It is noted that the main stages of organizing accounting should include: developing accounting policies; organizing the accounting service; selecting software, rational organization of document flow, ongoing control, and analysis of the accuracy of accounting entries.*

It has been found that the organization of accounting and reporting is significantly influenced by the government, professional accounting and auditing organizations, researchers, accountants, and all participants in such a process. It is summarized that certified accountants (CPAs) in various countries influence the development of accounting and reporting in competitive enterprises. The main requirements for obtaining a CPA certificate are highlighted, including: having higher education; knowledge of the laws of a specific country, state, or province; and approximately two years of accounting experience. However, these requirements may vary in each of the North American countries.

A study was conducted on the organization of accounting and financial reporting in North American countries using the following: Canadian Accounting Standards for Private Enterprises (ASPE); US Generally Accepted Accounting Principles (US GAAP); Mexican Financial Information Standards (Mexican FIS); and Mexican Financial Reporting Standards (MFRS). Similarities and differences of these standards with International Accounting Standards (IAS) and International Financial Reporting Standards (IFRS) were also examined.

Software products for accounting and financial reporting in Canada, the USA, and Mexico designed for large, small, and medium enterprises were researched. It was found that the QuickBooks software is used by all North American countries, and this program has specific developments for the USA.

Recommendations for Ukrainian enterprises include: 1. to give more importance to professional accounting organizations, which should play a leading role in adopting the regulatory framework concerning accounting, taxation, reporting, and control; 2. to apply higher quality software products from well-known companies, for example, QuickBooks, Sage, SAP, to create new mechanisms for generating financial reports; 3. to improve the cybersecurity system for electronic documents related to financial and

managerial accounting and reporting, which would help reduce the risks of bankruptcy and unforeseen situations.

Keywords: *organization of accounting, accounting, reporting, financial reporting, IAS, IFRS, enterprise potential, USA, CANADA, MEXICO.*

Постановка проблеми та її актуальність. Організація обліку і звітності відіграє ключову роль у функціонуванні сучасного бізнесу, забезпечуючи прозорість фінансових операцій, дотримання законодавчих вимог і формування довіри серед інвесторів та партнерів. У країнах Північної Америки (США, Канаді та Мексиці) системи обліку та звітності базуються на використанні національних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності цих країн та їх взаємозв'язку із МСБО і МСФЗ. Для українських підприємств, які прагнуть до інтеграції у світову економіку, аналіз цих систем має важливе значення. Знання особливостей обліку в Північній Америці відкриває можливості для залучення іноземних інвестицій, виходу на нові ринки та покращення внутрішніх бізнес-процесів. Застосування міжнародних стандартів з бухгалтерського обліку і фінансової звітності, врахування регуляторних вимог та використання передового досвіду сприяють підвищенню конкурентоспроможності українських компаній на глобальному ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В процесі дослідження проведено аналіз низки праць українських і зарубіжних науковців, які вивчали питання організації обліку, особливості формування звітності за національними стандартами бухгалтерського обліку і звітності країн Північної Америки та України, аналізували Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), доводили значення новітніх інформаційних технологій та кібербезпеки для потенційного розвитку підприємств. В історичному аспекті іноземні вчені Ветман П. (Weetman P.) та Грей С. Дж. (Gray S. J.) [1] здійснюють порівняльний міжнародний аналіз впливу

принципів бухгалтерського обліку на формування прибутку у США, Великобританії, Швеції та Нідерландах. Мексиканський вчений Ескоbedo, М. (Escobedo M.) [2] вказує на подібності та відмінності МСФЗ, GAAP США і Мексиканських стандартів фінансової звітності. Українські вчені Завітій О., Роздимаха С. [3] визначають напрями впровадження фінансової звітності за міжнародними стандартами. Системний підхід до методології обліку здійснюють Задорожний З.-М., Муравський В., Шевчук О., Брик М. [4] досліджуючи інноваційну облікову методологію забезпечення взаємодії економічної та кібернетичної безпеки підприємств, звертаючи увагу на безпечність формування їх фінансових звітів, а також зазначають важливість вивчення принципів бухгалтерського обліку. Вчені Мелень О. і Скуменко Г. [5] аналізують організацію податкового обліку та формування податкової політики в підприємстві і подають пропозиції щодо оптимізації суми видатків та уникнення податкових витрат. Колектив українських науковців Павелко О., Антонюк О., Мальчик М., Мельник Л., Скаковська С. [6] проводить аналіз інноваційного розвитку і майбутніх викликів повоєнної економіки України, а також звертає увагу на нові технології та безпрецедентні темпи технологічних змін, які мають значний вплив на організацію обліку і фінансової звітності. Дослідження балансу за МСФЗ здійснюють Панасюк Т., Маленко М., Лободзінська Т. [7]. Вони проводять порівняльний аналіз фінансових звітів країн світу за міжнародними та національними стандартами. Професор Пархоменко В. та професор Малюга Н. [8] розкривають основи стандартизації бухгалтерського обліку і фінансової звітності на міжнародному рівні, концептуальну основу міжнародних стандартів фінансової звітності, принципи її підготовки та складання тощо.

Проте, недостатньо висвітлені в науковій літературі питання, що стосуються: порівняння особливостей організації обліку в Канаді, США та Мексиці; проблемних питань формування звітності за національними та

міжнародними стандартами в країнах Північної Америки; дослідження програмного забезпечення, що застосовується для обліку і звітності в Канаді, США та Мексиці; використання досвіду з організації обліку і звітності країн Північної Америки для збільшення конкурентоздатності та потенціалу українських підприємств.

Мета дослідження полягає в виявленні та аналізі проблем із організації обліку і звітності в країнах Північної Америки та їх впливу на підвищення економічного потенціалу українських підприємств.

Основні завдання статті полягають у потребі: з'ясувати особливості організації обліку і звітності загалом; порівняти національні стандарти з бухгалтерського обліку і звітності країн Північної Америки з міжнародними стандартами та GAAP; проаналізувати програмне забезпечення з обліку і звітності для країн Північної Америки; дати пропозиції з підвищення економічного потенціалу та конкурентоздатності українських підприємств через покращення організації обліку і формування звітності.

Виклад основного матеріалу. Відомі моделі бухгалтерського обліку та звітності нині набувають нових форм, тяжіють до глобалізації, піддаються відповідним ризикам, потребують забезпечення кіберзахисту, видозмінюються під впливом ведення міжнародних операцій, соціально-культурних та екологічних змін. Організація обліку і звітності в XXI столітті порівняно із XX століттям зазнала та щодня зазнає суттєвих змін в зв'язку із стрімким технічним прогресом, появою нових програмних продуктів, технологій блокчейн тощо. На тлі цього постає питання наскільки змінилась людська свідомість, адже і далі ведуться війни та йде постійна боротьба за ресурси. Це все відбувається в світі, де є норми, закони, етика бухгалтерів та аудиторів. Звідси, потрібно підвищувати соціальну відповідальність не лише бізнесу, але і всього суспільства.

Потенціал українського підприємства нині залежить не лише від економічних показників, але і соціальних та екологічних. Адже етичні і соціальні норми створюють здоровий клімат у підприємстві. Потенціал українського підприємства нині формується під впливом високорозвинених країн світу. Такий потенціал є сукупністю наявних ресурсів, можливостей раціонального управління ними та здатності досягати поставлених цілей у процесі здійснення підприємницької діяльності. Він включає матеріальні, технічні, фінансові, інтелектуальні, людські й інші складові. Аналіз і розвиток потенціалу підприємства є основою для забезпечення його конкурентоспроможності, стійкості та ефективності.

Потенціал підприємств залежить, в значній мірі, від економічного стану держави, з одного боку, і впливає на цей стан – з іншого боку. Одним із суттєвих економічних показників держави є Валовий внутрішній продукт (ВВП). Якщо здійснювати оцінку ВВП в країнах Північної Америки, то варто зазначити, що цей показник щороку зростає (рис. 1).

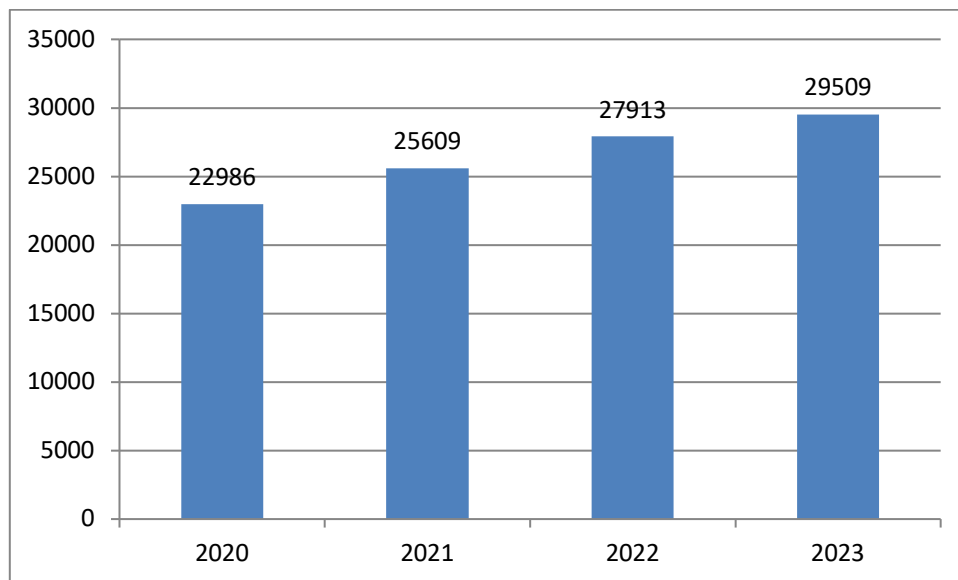

Рис 1. ВВП країн Північної Америки за 2020-2023 рр., в мільярдах доларів США

Джерело: за статистичними даними країн Північної Америки [9]

У 2023 році в порівнянні із 2022 роком ВВП у країнах Північної Америки зріс майже на 6 відсотків. Це свідчить про розвиток економіки в цих країнах, а також про те, що доцільно збільшувати рівень інвестицій країн Північної Америки в українську економіку. Таким чином, цікаво вивчити особливості організації обліку і звітності в країнах Північної Америки та виявити певні переваги і досвід застосування деяких їх особливостей українськими підприємствами.

Нині термін «організація» набуває різного значення. В перекладі із грецької слово «організація» трактується, як «цільове об'єднання ресурсів для досягнення відповідних цілей» [10]. В економічній літературі організацію розглядають, як: «складне виробниче утворення, сформоване із виробничо-самостійних, але об'єднаних спільним керівництвом підприємств» [10].

В бухгалтерському обліку термін «організація» варто розглядати як систематичний та системний процес заснування, функціонування, розвитку бухгалтерського обліку в підприємстві із постійним динамізмом і гнучкістю щодо збору, нагромадження, зберігання, аналізу та передачі інформації відповідним користувачам. До основних аспектів організації обліку відносяться: завдання, принципи, етапи, форми, організацію звітності та ведення постійного контролю за фінансово-господарськими операціями. Для виконання визначеної мети і завдань варто вивчити принципи бухгалтерського обліку, які мають бути пов'язаними із інформаційно-комунікаційними технологіями.

Досліджуючи інноваційну облікову методологію Задорожний З.-М., Муравський В., Шевчук О., Брик М. вважають, що «вивчення принципів бухгалтерського обліку дає змогу виявити емпіричні зв'язки, закономірності розвитку та особливості обліку, на які здійснюють вплив сучасні тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Через аналіз принципів бухгалтерського обліку можливо обґрунтувати

взаємодію економічної та кібербезпеки підприємств. Зростаюча кількість і складність кіберризиків вимагають постійної адаптації та трансформації принципів бухгалтерського обліку до внутрішніх і зовнішніх умов функціонування підприємства» [4, с. 40]. Погоджуємось із вченими, що принципи бухгалтерського обліку нині видозмінюються під впливом кібербезпеки. Для прикладу, принцип єдиного вимірника набуває нових форм електронних грошей.

Принципи організації фінансового обліку в Канаді базуються на міжнародних стандартах і національних нормативних вимогах. Основні принципи організації обліку в Канаді такі: принцип обачності, принцип безперервності діяльності, принцип відповідності, принцип історичної вартості, принцип послідовності, принцип прозорості та достовірності, принцип суттєвості, принцип незалежності тощо.

Організація обліку в США здійснюється з використанням загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (Generally Accepted Accounting Principles (GAAP)), тобто Національних стандартів з бухгалтерського обліку США. Вони розробляються Радою зі стандартів фінансового обліку (FASB). До основних принципів бухгалтерського обліку в США відносять: принцип відповідності, принцип повного розкриття, принцип обережності, принцип безперервності діяльності.

Основні принципи організації обліку в Мексиці такі: акумулювання, стабільності підприємства, економічної сутності, послідовності, обачності, прозорості, достовірності і своєчасності, значущості, тощо. Мексиканські стандарти фінансової звітності відповідають, у значній мірі, МСФЗ, але враховують національну специфіку.

Крім організації фінансового й управлінського обліку важливо раціонально організувати і податковий облік у підприємстві. Мелень О. та Скуменко Г. вважають, що «правильно організований податковий облік в підприємстві передбачає баланс низького рівня податкового

навантаження та утримання податкових ризиків у таких межах, які спрямовані в рамках чинного податкового законодавства на раціоналізацію сплачуваних податків та зниження податкових ризиків, тобто дає змогу підприємству оптимізувати суму видатків та уникнути податкових витрат» [5, с. 220]. Податковий облік має свої особливості в кожній країні і впливає на формування облікової політики підприємства.

Так, для прикладу в Сполучених Штатах Америки (США) кожен штат має свої специфічні податки із встановленням певної податкової ставки. Особливою є і система оподаткування у Канаді. Тут є провінційні та територіальні податки. Відсотки у цих провінціях є різними, що обумовлено низкою чинників. Проте, вважаємо, що в умовах ринкової економіки ця особливість оподаткування в Канаді є важливою і дає, до певної міри, економічну свободу кожному регіону. У Мексиці податковий облік регулюється згідно з Податкового кодексом Мексики.

До основних етапів організації обліку варто віднести: 1) розробку облікової політики, а саме вибір методів оцінки запасів, нарахування амортизації, обліку витрат і доходів; затвердження облікової політики наказом керівника; 2) організацію бухгалтерської служби із визначенням форм організації обліку та призначення головного бухгалтера або уповноваженої особи; 3) вибір програмного забезпечення, що передбачає використання спеціалізованих програмних продуктів; 4) раціональну організацію документообігу із визначенням порядку створення, перевірки, обробки і зберігання документів; 5) поточний аналіз та контроль за правильністю здійснення облікових записів.

В сучасних умовах ринкової економіки найважливішими є дослідження проблемних питань з організації обліку і звітності: на рівні впливу на них професійних бухгалтерських організацій; в частині застосування національних та міжнародних стандартів з обліку і звітності; щодо вибору якісних програмних продуктів.

Звідси, організація бухгалтерського обліку та звітності, в значній мірі, залежить від дій уряду, професійних організацій з бухгалтерського обліку та аудиту, науковців, бухгалтерів та усіх інших учасників облікового процесу. Адже саме людський ресурс здійснює пошук інформації, надає інформацію для обробки та аналізує результат із використанням технічних ресурсів, таким чином обираючи за якою системою буде здійснюватись облік та звітність, які будуть задіяні принципи, методика і методологія.

В Сполучених Штатах Америки та Канаді професійні бухгалтерські організації набувають фундаментального значення. Варто зазначити, що професійні якості бухгалтера мають вагомий вплив на розвиток обліку, аналізу, оподаткування та аудиту у згаданих вище країнах. «Дипломовані професійні бухгалтери Канади (Chartered Professional Accountants of Canada (CPA Canada)) є однією із найбільш впливових організацій з бухгалтерського обліку у світі. Співпрацюючи із провінційними і територіальними органами, CPA Канади підтримує професію бухгалтера та представляє канадських сертифікованих бухгалтерів на національному і міжнародному рівнях» [11].

З іншого боку, сертифіковані бухгалтери отримують гідну заробітню плату за свою працю. «Середня заробітна плата сертифікованого бухгалтера в Канаді становить \$71,555 в 2024 році. Бухгалтер з фінансової звітності отримує зарплату у розмірі \$73,498, аудитор – \$72,792, бухгалтер за іншими операціями – \$67,073, бухгалтер з податків – \$70,875, фінансовий аналітик – \$76,506» [12].

Щоб отримати диплом сертифікованого бухгалтера необхідні: теоретичні знання із фінансового обліку, особливостей оподаткування, формування звітності; володіння нормативно-правовою базою, зокрема національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та звітності; вміння користуватись програмними продуктами призначеними

для фінансового обліку та звітності; скласти відповідні іспити й отримати диплом сертифікованого бухгалтера.

У США сертифіковані бухгалтери мають також значний вплив на організацію обліку і звітності в підприємствах. Цікавим є той факт, що складання іспиту на отримання сертифікату CPA в США може дещо відрізнятися у різних штатах країни. Визначальними є три основні вимоги, а саме «іспит-освіта-досвід» [13]. До вимог для отримання сертифікату CPA можна віднести: наявність вищої освіти; знання законів конкретного штату; досвід роботи на посаді бухгалтера близько двох років (для деяких штатів). Іноземні студенти, які прагнуть отримати ступінь «бакалавра» мають пройти навчання обсягом 120 годин. Крім цього, щоб отримати сертифікат CPA вони часто «проходять додаткові курси, отримуючи додаткові кредити у розмірі 30 годин для поліпшення своїх знань та для здобуття ступеня «магістра» з бухгалтерського обліку» [13].

Хоча особливості організації обліку і звітності в США та Мексиці відрізняються, проте вимоги до отримання сертифікату CPA є досить схожими, оскільки для того, щоб отримати сертифікат CPA в Мексиці необхідно: «мати вищу освіту, отримати професійну ліцензію, скласти єдиний сертифікований іспит і мати не менше двох років досвіду роботи бухгалтера» [14]. Для цього необхідно скласти іспити з фінансового та податкового обліку, аудиту, етичних принципів бухгалтера і аудитора.

Тоді, коли в Україні встановлювалась незалежність, вчені Ветмен П., та Грей С. вже здійснювали міжнародний аналіз впливу принципів бухгалтерського обліку на прибуток підприємства, порівнюючи принципи обліку США з такими країнами як: Великобританія, Швеція, Нідерланди. Вони виявили, що для прикладу «GAAP Великобританії значно менш консервативні, ніж GAAP США. При цьому, так виглядає, що шведські GAAP є більш консервативними, ніж GAAP США. Нідерландські GAAP знаходяться на менш консервативному рівні щодо оцінки фінансової

звітності, ніж GAAP Великобританії. Проте недостатньо для того, щоб встановити систематичну закономірність» [1].

Оскільки історично в Україні затвердження національних стандартів з бухгалтерського обліку та фінансової звітності відбулось значно пізніше, то варто переймати практику високорозвинених країн світу, які пройшли ці етапи становлення і на практиці застосовували принципи ринкової, а не соціалістичної економіки.

Поява міжнародних стандартів фінансової звітності та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку ставлять нові вимоги до національних стандартів бухгалтерського обліку різних країн світу.

Відомі українські науковці Пархоменко В. та Малюга Н. вважають, що «використання МСФЗ дає змогу прискорити процес удосконалення вітчизняного обліку та його адаптацію до сучасних бізнес умов. Складання фінансової звітності у відповідності з МСФЗ – необхідна умова виходу вітчизняних компаній на західні ринки капіталу» [8, с. 8].

Вчені Завитій О., Роздимаха С. переконують, що «міжнародні стандарти фінансової звітності значно розширюють можливості суб'єктів господарювання щодо вибору форми й характеру подання інформації у звітності, зважаючи на особливості діяльності і потреби» [3, с. 39].

Порівняльний аналіз фінансових звітів країн світу за міжнародними та національними стандартами здійснили Панасюк Т., Маленко М., Лободзинська Т. Вони «виявили основні відмінності в засадах формування балансів, а саме: за формою; за ступенем ліквідністю статей; самостійність підприємств деяких країн у обранні критеріїв групування і форми розміщення статей» [7, с. 188]. Цей досвід є цікавим і потребує подальшого дослідження.

Канада, яка є однією із найрозвинутіших країн світу, відкрита до глобальних тенденцій економіки, проте має свої особливості. Ефективне ведення обліку і оподаткування у Канаді залежить від правильності

застосування нормативно-правової бази, галузі до якої належить підприємство, провінції в якій знаходиться підприємство, вибору програмного продукту. Щодо формування фінансової звітності, то принципи її складання мають свої відмінності для національних та для міжнародних компаній.

Стандартизація бухгалтерського обліку в Канаді передбачає використання Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), які обов'язкові для публічних компаній і підприємств, що мають іноземних інвесторів, а також Канадських стандартів бухгалтерського обліку для приватних підприємств (КСБО), що адаптовані стандарти для приватних підприємств, які дають змогу спрощувати процес обліку. Загальні вимоги до концепції фінансової звітності, формування облікової політики підприємств та її змін, складання форм звітності (Баланс, Звіт про прибутки та збитки, Звіт про рух грошових коштів), обліку валютних розрахунків та курсових різниць, запасів, основних засобів, оренди, акціонерного капіталу, резервів, доходів, майбутніх виплат, будівельних контрактів, сільського господарства є схожими між собою в КСБО і МСФЗ та МСБО. Проте, є і деякі відмінності між ними, що зазначені в таблиці 1.

Таблиця 1

Відмінності у регулюванні між Канадськими стандартами бухгалтерського обліку для приватних підприємств та МСФЗ, МСБО

Відмінності у регулюванні:	Основний нормативний документ	
	КСБО	МСФЗ чи МСБО
- консолідованої звітності та дочірних підприємств	КСБО 1951 «Дочірні підприємства»	МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність»
- інвестицій	КСБО 3051 «Інвестиції»	МСБО 28 «Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства», МСБО 36 «Знецінення активів»
-спільних підприємств	КСБО 3056 «Інтереси у спільних угодах»	МСФЗ 11 «Спільні підприємства»
- зменшення корисності активів	КСБО 3063 «Зменшення корисності довгострокових активів»	МСБО 26 «Зменшення корисності активів»

- власного капіталу і його відображення у звітності	КСБО 3251 «Власний капітал»	МСБО 1 «Подання фінансової звітності»
- податків на прибуток	КСБО 3465 «Податки на прибуток»	МСБО 12 «Податки на прибуток»
- пов'язаних сторін	КСБО 3840 «Операції пов'язаних сторін»	МСБО 24 «Інформація про зв'язані сторони»
- розкриття інформації про капіталізовані відсотки	КСБО 3850 «Капіталізовані відсотки – розкриття інформації»	МСБО 23 «Витрати на позики»
- фінансових інструментів	КСБО 3856 «Фінансові інструменти»	МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»

Джерело: розроблено авторами за даними [15]

Звідси, облік та оподаткування в Канаді має свої особливості. Позитивні сторони канадського обліку можуть дати приклад Україні щодо поліпшення національного обліку, звітності й оподаткування з метою виходу на міжнародний ринок і збільшення іноземних інвестицій.

МСФЗ є не обов'язковими в США, але їх вплив зростає через участь американських компаній у міжнародних операціях. В США є також певні відмінності між Національними стандартами з бухгалтерського обліку США (US GAAP) та МСФЗ. Ці відмінності стосуються: методів оцінки запасів, формування звітів про рух грошових коштів, балансів, переоцінки активів, сторнування запасів, витрат на розробку (табл. 2).

Таблиця 2

Відмінності між застосуванням GAAP (США) та МСФЗ

Відмінності щодо:	GAAP (США)	МСФЗ
- методів оцінки запасів	дозволяє використання методу ЛІФО	не дозволяє використання методу ЛІФО
- звіту про рух грошових коштів	сплачені й отримані відсотки, а також отримані дивіденди відображаються в розділі про операційну діяльність, а сплачені дивіденди – у розділі про фінансову діяльність.	усі відсотки та дивіденди можна вказати в розділі про операційну чи фінансову діяльність.
- баланс	активи відображаються в порядку ліквідності, тобто першими вказуються найбільш ліквідні активи.	розміщення активів здійснюється від найменш ліквідних до найбільш ліквідних.

- переоцінка активів	дозволяється лише переоцінка справедливої ринкової вартості ринкових цінних паперів (тобто інвестицій та акцій).	дозволяється проведення переоцінки більшості активів, включаючи основні засоби, запаси, нематеріальні активи та інвестиції в ринкові цінні папери.
- сторнування запасів	не дозволяється переоцінка активів до їх початкової ціни (в певних випадках).	дозволяється переоцінка деяких активів до їх початкової ціни та коригування амортизації.
- витрат на розробку, тобто внутрішні витрати на розробку нематеріальних активів	відносить ці витрати на нематеріальних активів.	відмінності із GAAP США по цих витратах щодо їх капіталізації та амортизації протягом кількох періодів та у відображенні нематеріальних активів при остаточному записі в балансі підприємства.

Джерело: розроблено авторами за даними [16]

Звідси можна зробити висновок, що основні аспекти фінансової звітності щодо активів, пасивів, прибутків і збитків, руху грошових коштів, власного капіталу за Національними стандартами з бухгалтерського обліку США (US GAAP) та МСФЗ є схожими із незначними відмінностями.

На відміну від США і Канади в Мексиці облік та звітність мають свої особливості. Для прикладу, «звітність в Мексиці подається іспанською мовою у відповідності до Мексиканських фінансово-інформаційних стандартів (Mexican Financial Information Standards). З цим завданням легко справляються бухгалтери CPA, які також ведуть іспанською мовою бухгалтерські книги та реєстри» [17].

Мексика прийняла МСФЗ для всіх компаній, які котируються на фондовій біржі. «Компанії, що належать до фінансового та страхового секторів, використовують Мексиканські стандарти фінансової звітності плюс певні вимоги, встановлені Національною комісією з банківської справи та цінних паперів і Національною комісією зі страхування та облігацій» [17].

Мексиканські стандарти фінансової звітності мають певні відмінності у порівнянні із Міжнародними стандартами фінансової звітності (табл. 3).

Таблиця 3

Відмінності між Мексиканськими стандартами фінансової звітності та МСФЗ

№ з/п	Відмінності	Пояснення
1.	Визнання доходу	Незначні розбіжності щодо термінологічного пояснення доходу та його визнання.
2.	Платежі на основі визнання витрат	Існують відмінності щодо класифікації винагороди як зобов'язання чи як складової власного капіталу.
3.	Активи та нефінансові активи	Відмінності в тестуванні на знецінення активів за трьома структурами. Як і GAAP (США), так і Мексиканські стандарти фінансової звітності передбачають використання методу ЛФО при оцінці запасів. Крім цього, за Мексиканськими стандартами калькуляція запасів може здійснюватись без урахування постійних накладних витрат. Відмінності в трактуванні змін в оцінках пов'язані з певними фінансовими активами.
4.	Зобов'язання та податки	Існують відмінності в критеріях визнання та вимірювання невизначених податкових позицій. Відмінності в обліку резервів.
5.	Інше	Незначні відмінності пов'язані із фінансовими зобов'язаннями і власним капіталом.

Джерело: розроблено авторами за даними [2]

До таких відмінностей можна віднести: визнання доходу, платежів на основі визнання витрат, активів і нефінансових активів, зобов'язань та податків та незначних відмінностей пов'язаних із фінансовими зобов'язаннями і власним капіталом.

Проаналізувавши особливості організації обліку і звітності країн Північної Америки ми дійшли висновку, що, в основному, національні стандарти США, Канади та Мексики є близькими до МСФЗ і МСБО. Проте є певні відмінності, що стосуються законодавчої бази та соціальних особливостей.

Крім цього, в країнах Північної Америки застосовують різне програмне забезпечення. Адже використання ефективних програмних продуктів з обліку і звітності дає змогу організувати етапи проведення фінансово-господарських операцій та звітності на належному рівні.

Вчені-економісти Павелко О., Антонюк О., Мальчик М., Мельник Л., Скаковська С. зазначають, що «нові технології є основою глобалізації, яка, у свою чергу, забезпечує потік людських ресурсів, товарів, капіталу і, перш за все, ідей та знання. Це дає змогу досягти безпрецедентних темпів технологічних змін» [6].

У Канаді використовуються різноманітні програмні продукти для бухгалтерського обліку та фінансової звітності, зокрема: QuickBooks, SAP, Sage 50, Xero, Freshbooks, Kashoo, Zoho Books, NetSuite, Sage Intacct, Wage accounting. Одним із найпопулярніших інструментів є QuickBooks від компанії Intuit. Така платформа забезпечує управління доходами і витратами, генерує фінансові звіти, дає змогу автоматизувати податкову звітність та інтегрується з банківськими рахунками. Організація бухгалтерського обліку і фінансової звітності має свої особливості, проте є схожими в різних країнах, але відмінності в податковому законодавстві можуть сприяти ускладненому використанні певного бухгалтерського програмного забезпечення в тій чи іншій країні світу. Проте, «QuickBooks запусив програмне забезпечення адаптоване для бізнесу різних країн світу. Незалежно від того, де ведеться бізнес, можна скористатися перевагами QuickBooks із податковими особливостями, національними валютами та мовами для певної країни»[18].

Для середнього бізнесу часто використовуються Sage 50 (раніше Simply Accounting) і Xero. Sage 50 пропонує можливості для управління бухгалтерським обліком, запасами та зарплатою, тоді як Xero є хмарним рішенням, яке підтримує інтеграцію з багатьма додатковими додатками і підходить для малих та середніх підприємств.

Для США використовується спеціальне програмне забезпечення QuickBooks USA, хоча цей продукт відомий як QuickBooks Online, QuickBooks Enterprise, QuickBooks Self-Employed тощо» [18].

В США використовують схожі програмні продукти, як і в Канаді. Це свідчить про простоту здійснення міжнародних операцій між двома країнами-сусідами. До таких програмних продуктів з бухгалтерського обліку і звітності належать: Xero, що є однією із популярних хмарних платформ, дає змогу автоматизувати облік, інтегруватися з банківськими рахунками та сторонніми додатками; Sage Intacct, що є потужним рішенням для управління фінансами, орієнтоване на середній і великий бізнес; FreshBooks є програмою для малого бізнесу, фрілансерів та консультантів; Wave Accounting є безкоштовним рішенням, орієнтованим на малий бізнес; NetSuite ERP від Oracle, що є популярною для великих корпорацій, забезпечує управління фінансами, ресурсами, складськими запасами і підтримує міжнародні операції.

У Мексиці широко використовується електронне адміністрування, включаючи систему CFDI (Comprobante Fiscal Digital por Internet), зокрема використання електронних рахунків-фактур є обов'язкових для всіх компаній, оскільки вони автоматично подаються до податкових органів для підтвердження податкового зобов'язання. Для організації обліку і звітності в Мексиці використовують програмне забезпечення: CONTRAQi, Aspel, QuickBooks, а також міжнародні ERP-системи.

Таким чином, у країнах Північної Америки програма QuickBooks використовується у США, Канаді і Мексиці. Завдяки цьому перелічені країни мають змогу здійснювати міжнародні операції без проблем.

Проаналізувавши досвід країн Північної Америки (США, Канади, Мексики) вважаємо, що для збільшення конкурентоздатності та потенціалу українських підприємств, поліпшення організації обліку і звітності необхідно перейняти досвід з таких питань:

1. Професійні бухгалтерські організації повинні відігравати провідну роль при прийнятті нормативно-правової бази, що стосується питань обліку, оподаткування, звітності та контролю.

2. Застосування програмних продуктів компаній QuickBooks, Sage, SAP в українських підприємствах створить нові механізми для формування фінансової звітності. Це до певної міри дасть змогу поліпшити якість проведення міжнародних операцій, залучити нових інвесторів, відійти від російських програмних продуктів та їх клонів в галузі «бухгалтерського обліку та оподаткування».

3. Поліпшення системи кіберзахисту електронних даних (зокрема інформації обліку і звітності) дасть змогу знизити ризики банкрутства та непередбачуваних ситуацій.

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень. Організація обліку та звітності в країнах Північної Америки, зокрема в США, Канаді і Мексиці, базується на високих стандартах прозорості, достовірності та законодавчої регламентації. В основі систем лежать національні стандарти бухгалтерського обліку та звітності цих держав, які враховують нормативну базу і соціальні особливості кожної із держав, проте для ведення міжнародних відбувається адаптація до МСФЗ. Для українських підприємств вивчення цих систем має стратегічне значення, адже інтеграція в міжнародні ринки вимагає пристосування до вимог глобальних партнерів та інвесторів. Упровадження найкращих практик фінансової звітності, автоматизація облікових процесів і орієнтація на міжнародні стандарти підвищують економічний потенціал та конкурентоспроможність українських компаній, сприяють залученню інвестицій і відкривають нові можливості для співпраці з підприємствами Північної Америки. Під перспективою майбутніх досліджень вбачаємо детальне вивчення програмних продуктів досліджуваних країн та формування висновків і пропозицій з цього питання.

Література

1. Weetman P., Gray S. J. A Comparative International Analysis of the Impact of Accounting Principles on Profits: The USA versus the UK, Sweden and The Netherlands. *Accounting and Business Research*. 1991. Vol. 21. P. 363-369. <https://doi.org/10.1080/00014788.1991.9729851>.
2. Escobedo M. IFRS, US GAAP and Mexican FRS: similarities and differences. Price water house coopers. Mexico, 2009. P. 8. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/ifrs-reporting/pdf/mexican-ifrs-gaap-resumen.pdf> (дата звернення: 11.12.2024).
3. Завитій О., Роздимаха С. Напрями впровадження фінансової звітності за міжнародними стандартами. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. Вип. 2. С. 33-41. <https://doi.org/10.35774/ibo2020.02.033>.
4. Zadorozhnyi Z.-M., Muravskiy V., Shevchuk O., Bryk M., Innovative accounting methodology of ensuring the interaction of economic and cybersecurity of enterprises. *Marketing and Management of Innovations*. 2021. Is. 4. P. 36-46. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/86468/1/Zadorozhnyi_mmi_4_2021.pdf;jsessionid=B3FE9DC031A25A02B235DCD55AA27BE7 (дата звернення: 10.12.2024).
5. Мелень О. В., Скуменко Г. В. Організація податкового обліку та формування податкової політики на підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 60. С. 217-221. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2021_60_40 (дата звернення: 10.12.2024).
6. Pavelko O., Antoniuk O., Malchuk M., Melnyk L., Skakovska S. Analysis of innovative development and overcoming challenges of post-war Ukrainian economy. *E3S Web of Conferences*. 2024. 558. 01031. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202455801031>.
7. Панасюк Т. П., Маленко М. В., Лободзинська Т. П. Порівняльний аналіз фінансових звітів країн світу за міжнародними та національними

стандартами. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2017. № 14. С. 182-189. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2017_14_30 (дата звернення: 01.12.2024).

8. Пархоменко В. М., Малюга Н. М. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб. Київ, 2019. 120 с.

9. North America GDP 1960-2024. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/NAC/north-america/gdp-gross-domestic-product> (дата звернення: 20.12.2024).

10. Що таке організація? URL: <https://organizator.pp.ua/scho-take-orhanizatsiya/> (дата звернення: 20.12.2024).

11. About Chartered Professional Accountants of Canada. URL: <https://www.cpacanada.ca/en/the-cpa-profession/about-cpa-canada> (дата звернення: 01.12.2024).

12. Average Certified Public Accountant (CPA) Salary in Canada. URL: [https://www.payscale.com/research/CA/Job=Certified_Public_Accountant_\(CPA\)/Salary](https://www.payscale.com/research/CA/Job=Certified_Public_Accountant_(CPA)/Salary) (дата звернення: 1.12.2024).

13. What is CPA? URL: <https://www.internationalstudent.com/study-accounting/cpa-in-the-usa/> (дата звернення: 1.12.2024).

14. Certified Public Accountant in Mexico. URL: <https://companyformationmexico.com/cpa-mexico/> (дата звернення: 21.12.2024).

15. Summary Comparison of Canadian GAAP Accounting Standards for Private Enterprises (Part II) and IFRSs (Part I) / Chartered Professional Accountants of Canada, 2017. p. 29. URL: <https://www.cpacanada.ca/-/media/site/business-and-accounting-resources/docs/g10161-rg-summary-comparison-canadian-gaap-aspe-ifrs-january-2017.pdf> (дата звернення: 1.12.2024).

16. GAAP vs. IFRS: 6 Differences Between Accounting Standards. *Shopify Staff*. 2024. URL: <https://www.shopify.com/blog/gaap-vs-ifrs> (дата звернення: 1.12.2024).

17. IFRS Application in Mexico. URL: <https://en.tpcgroup-int.com/publications/niif-english/ifrs-application-in-mexico/> (дата звернення: 11.12.2024).

18. QuickBooks Canada vs. QuickBooks USA: Everything You Need to Know. URL: <https://smartservice.com/blog/quickbooks-canada-vs-usa> (дата звернення: 10.12.2024).

References

1. Weetman, P., Gray, S. J. (1991). A Comparative International Analysis of the Impact of Accounting Principles on Profits: The USA versus the UK, Sweden and The Netherlands. *Accounting and Business Research*, 21, 363-369. URL: <https://doi.org/10.1080/00014788.1991.9729851>.

2. Escobedo, M. (2009). IFRS, US GAAP and Mexican FRS: similarities and differences. Price water house coopers. Mexico. 2009. P. 8. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/ifrs-reporting/pdf/mexican-ifrs-gaap-resumen.pdf>.

3. Zavytiy, O., Rozdymakha, S. (2020). Napriamy vprovadzhennia finansovoi zvitnosti za mizhnarodnymi standartamy [Directions of implementation of financial reporting according to international standards]. *Institut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii – Institute of accounting, control and analysis in the conditions of globalization*, 2, 33-41. <https://doi.org/10.35774/ibo2020.02.033> [in Ukrainian].

4. Zadorozhnyi, Z.-M., Muravskiy, V., Shevchuk, O., Bryk, M. (2021). Innovative accounting methodology of ensuring the interaction of economic and cybersecurity of enterprises. *Marketing and Management of Innovations*, 4, 36-46. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream->

download/123456789/86468/1/Zadorozhnyi_mmi_4_2021.pdf;jsessionid=B3FE9DC031A25A02B235DCD55AA27BE7.

5. Melen, O. V., Skumenko, H. V. (2021). Orhanizatsiia podatkovoho obliku ta formuvannia podatkovoi polityky na pidpryiemstvi [Organization of tax accounting and formation of tax policy at the enterprise]. *Infrastruktura rynku – Infrastructure market*, 60, 217-221. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2021_60_40 [in Ukrainian].

6. Pavelko, O., Antoniuk, O., Malchyk, M., Melnyk, L., Skakovska, S. (2024). Analysis of innovative development and overcoming challenges of post-war Ukrainian economy. *E3S Web of Conferences*, 558, 01031. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202455801031>.

7. Panasiuk, T. P., Malenko, M. V., Lobodzynska, T. P. (2017). Porivnialnyi analiz finansovykh zvitiv krain svitu za mizhnarodnymi ta natsionalnymi standartamy [Comparative analysis of the financial lives of the countries of the world according to international and national standards]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut" – Economic Bulletin National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"*, 14, 182-189. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2017_14_30 [in Ukrainian].

8. Parkhomenko, V. M., Maliuha, N. M. (2019). Oblik i finansova zvitnist za mizhnarodnymi standartamy: navch. posib. [Accounting and financial reporting according to international standards: training manual]. Kyiv. 120 s. [in Ukrainian].

9. North America GDP 1960-2024. (2024). URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/NAC/north-america/gdp-gross-domestic-product>.

10. Shcho take orhanizatsiia? [What to take the organization?]. URL: <https://organizator.pp.ua/scho-take-orhanizatsiya/> [in Ukrainian].

11. About Chartered Professional Accountants of Canada. URL: <https://www.cpacanada.ca/en/the-cpa-profession/about-cpa-canada>.

12. Average Certified Public Accountant (CPA) Salary in Canada. URL: [https://www.payscale.com/research/CA/Job=Certified_Public_Accountant_\(CPA\)/Salary](https://www.payscale.com/research/CA/Job=Certified_Public_Accountant_(CPA)/Salary).

13. What is CPA? URL: <https://www.internationalstudent.com/study-accounting/cpa-in-the-usa/>.

14. Certified Public Accountant in Mexico. URL: <https://companyformationmexico.com/cpa-mexico/>.

15. Summary Comparison of Canadian GAAP Accounting Standards for Private Enterprises (Part II) and IFRSs (Part I). (2017). Chartered Professional Accountants of Canada, p. 29. URL: <https://www.cpacanada.ca/-/media/site/business-and-accounting-resources/docs/g10161-rg-summary-comparison-canadian-gaap-aspe-ifrs-january-2017.pdf>.

16. GAAP vs. IFRS: 6 Differences Between Accounting Standards. (2024). *Shopify Staff*. URL: <https://www.shopify.com/blog/gaap-vs-ifrs>.

17. IFRS Application in Mexico. URL: <https://en.tpcgroup-int.com/publications/niif-english/ifrs-application-in-mexico/>.

18. QuickBooks Canada vs. QuickBooks USA: Everything You Need to Know. URL: <https://smartservice.com/blog/quickbooks-canada-vs-usa>.